

Illustrirani Slovenec

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (šl. 24) z dne 29. I. 1928

Štev. 5

Za slovensko znanstveno akademijo in slovensko narodno galerijo

L. 1693. se je ustanovila v Ljubljani pod predsedstvom prošta Janeza Prešerna »Academia operosorum« (Akademija delavnih mož), ki je združevala najvišje tedanje naše izobražence in ki je imela dalekosežen vpliv na tedanje kulturno lice naše dežele, le žal, da je z ustanovitelji vred zamrla. Vsak njen član je imel v akademiji svoj grb in zgorajšnja naša slika kaže grb predsednika Prešerna, spodnja pa enega njenih najodličnejših članov, Gregorja Dolničarja, ki si je stekel največ zaslug za ljubljansko stolnico. Misel po obnovitvi akademije se je pojavila potem tekom preteklega stoletja še parkrat, a sedaj, po vojni, stojimo pa tik pred njenim uresničenjem. Prepričani smo, da bo slovenski narod znal ceniti nedogledni pomen te ustanove in da bo zbral tudi denarna sredstva, ki so predpogoj njenega udejstvovanja.

K podkupovalnemu škandalu v Ameriki

Ameriški časopisni magnat Hearst je pred kratkim obtožil nekatere člane senata Združenih držav, da so podkupljeni od mehiškega predsednika Callesa. Slika nam kaže Hearstovo zasliševanje pred posebno senatno preiskovalno komisijo

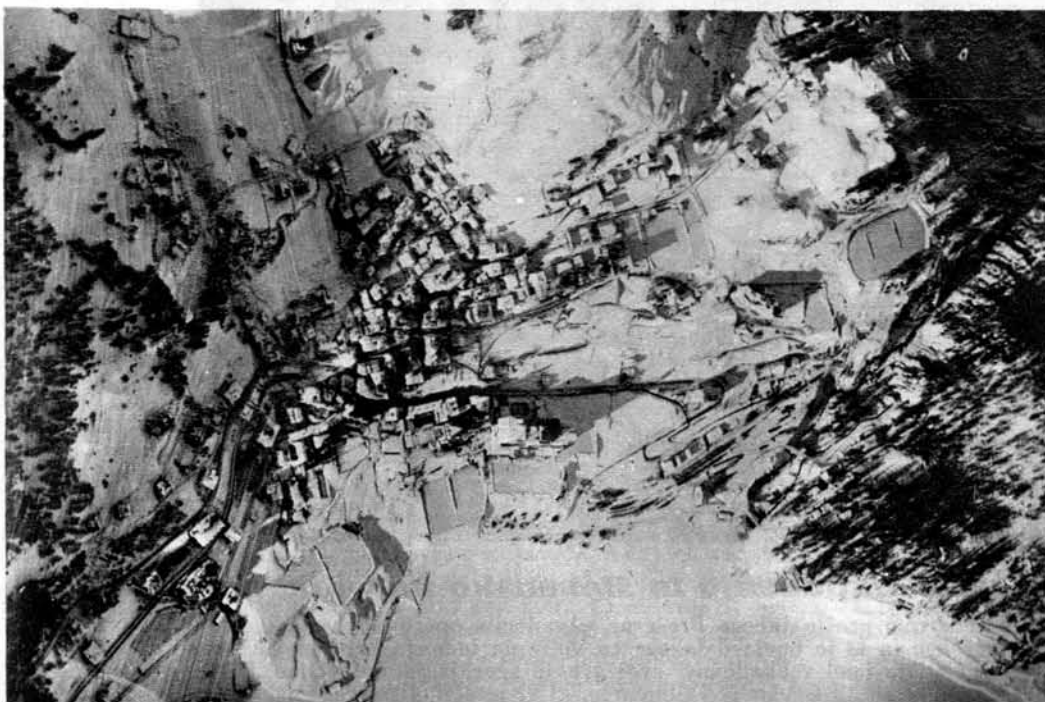

Dr. Juho Sumila

voditelj finske kmetijske stranke, ki je pred kratkim sestavil novo finsko vlado.

Carigrad v snegu

Pogled na vseučiliško četrt, pokrito s snegom. Carigrad v normalnih razmerah ne pozna snega, toda letošnja zima je prinesla povsod največja presenečenja. Sredi decembra smo dobili nenavadno oster mrz, prva polovica januarja je pa skoro pomladanska. Na Angleškem so divjali orkani in povodnji, v Srednji Evropi so zamrzile celo največje reke, po mnogih krajih so divjali najhujši snežni zameti in celo presenečene Carigrajčane je iznenadil sneg, katerega so doslej komaj poznali vsi.

St. Moritz s ptičjega pogleda

St. Moritz leži v dolini reke Inna v zapadni Švici in je poleg Davosa eno najznamenitejših evropskih zimskih zdravilišč ter zimskosportnih središč. Zrak je tam brez vsakega prahu in tam izvira več jako učinkovitih slatin, razen tega je pa podjetni Švicar poskrbel za vse udobnosti in razkošje, ki vabijo bogate sloje iz vse Evrope, da si okreppe svoje zdravje. Zadnja leta so se v St. Moritzu jako razvili tudi razni zimski sporti in tozadevne velike vsakoletne mednarodne prireditve privabljajo številne posetnike iz vseh držav. — Tujski promet, ki donša Švicarjem tako ogromne dohodke, bi moral vzpodbuditi tudi nekatere naše gorenjske občine, da posvete tej velevažni gospodarski panogi čim največ pozornosti.

Odvetnik dr. Al. Juvan

novooizvoljeni mariborski župan, odlični član kluba SLS v mariborskem občinskem svetu.

Pogled na Skoplje, glavno mesto Makedonije

ki je bilo pred kratkim zopet pozorišče atentata bolgarske propagande. To pot je padel kot žrtev pravni referent skopljske oblasti, Velimir Prelič, katerega je ustrelila Mara Buljev, rodom iz Tetova v Makedoniji.

**Jurčičeva
rojstna hiša**

na Muljavi (jugovzhodno od Višnje gore). Pod to preprosto slamnato streho (h. št. 19) je bil l. 1844. rojen eden naših največjih pripovednikov, ki ga pač pozna vsak Slovenec. Hiša je še danes prav taka, kakršna je bila v Jurčičevih časih, ker je njegov brat, ki je na njej gospodaril, zaradi revščine ni mogel prezidavati. Zadnja leta se je začela rušiti in je nevarnost, da se podere. Da se to prepreči, so začeli zbirati denar, toda dosedanji prispevki za ohranitev Jurčičevega rojstnega doma še nikakor ne zadostujejo, zaradi česar bi bilo želeli, da imovitejši sloji podpro to plemenito narodno akcijo. (Ob tej priliki opozarjamo javnost, da je Jurčičeve Zbrane spise dobiti v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani.)

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Hubad Josip (1850—1906), prirodoslovec.

Hubad Franc (1849—1916), narodopisni pisatelj in šolnik.

Hubad Matej (*1866), glasbenik.

Vitrina s keramičnimi izdelki: Majolika in porcelan
v umetnoobrnem oddelku našega ljubljanskega Narodnega muzeja.

Na levi: **Zbirka cinastih posod in svečelnih orodij** v umetnoobrnem oddelku našega muzeja.

Spodaj: **Zbirka starega pohištva** iz tako zване Smoletove sobe v ljubljanskem muzeju.

Slovenski umetnoobrti muzej

V svoji novoletni številki je *Slovenec* opozoril na aktualna ljubljanska muzejska vprašanja in posebno poudaril tudi pomen umetnostnega muzeja, ki bi ga bilo poleg prav tako absolutno nezadostne etnografske zbirke treba sistematično izgraditi v samostojno, modernim pedagoškim, znanstvenim in razstavnim načelom odgovarjajočo zbirko. V današnji številki našega lista podajamo v slikah pregled čez stanje umetnoobrnega oddelka v Narodnem muzeju z namenom, da javnost opozorimo na to važno vprašanje. Vprašanje je tem bolj pereče, ker se potrebe take institucije zaveda tudi ona korporacija, ki je na takem muzeju poleg znanstvenih krogov v prvi vrsti interesirana, namreč Zbornica za TOI, in storila principien sklep za ustanovitev obrtnega muzeja. Tudi prostor je že določen, in sicer ob Bleiweisovi cesti na levem oglu, kjer jo križa prehod z Aleksandrejeve ceste v Tivolski drevored. Prostor je gotovo srečno izbran, ker je v bližini Narodnega muzeja in Narodne galerije. Ako bi se akcija Zbornice za TOI združila z akcijo za etnografski muzej in bi jo podprl tudi Oblasni odbor, jo lahko smatramo v doglednem času za izvedljivo. — Umetnoobrtne zbirke Narodnega muzeja obstoje v glavnem iz manjše sobe med etnografsko zbirko in dvorano, kjer se končuje rimska zbirka. V tej sobi, katere vsebino predstavlja pet naših slik, je v sredi vitrina s keramičnimi izdelki, ob stenah pa zbirka domačih kovaških izdelkov, zbirka cehovskih starin, cinastih posod, svečelnih priprav in obsežna zbirka cerkvenih predmetov, med katerimi prednjači zbirka starih plaščev, usnjatih blazinic za knjige in antependijev ter kovinskega cerkvenega posodja. V onem delu dvorane z rimskimi starinami, ki meji na to sobo, je skromna zbirka starega orožja in zbirka pohištva večinoma iz XVIII. stoletja, ki jo je mecen Smolež podaril muzeju. Na hodniku ob zoološki zbirki je razstavljen pre-

cejšnja zbirka cerkvenih starin, ki je glede zgodovinsko razvojne mnogolikosti razstavljenih predmetov še najpopolnejša med vsemi naštetimi, a tudi ona, posebno s kvalitativne strani, ne daje zadostne slike o stanju cerkvene umetne obrti pri nas. — Vsi ostali oddelki pa so več ko nezadostni v znanstvenem kakor tudi prosto informativnem smislu. Ko je lansko zimo Umetnostno zgodovinsko društvo priredilo cikel predavanj o umetni obrti, se je to tako jarko pokazalo, da so udeleženci odšli s predavanj s prepričanjem, da naš muzej, ki na videz izgleda bogat, za te panoge niti za silo ne zadostuje. Če bi Smolež ne bil poklonil muzeju že omenjene zbirke pohištva, bi sploh ne imeli ničesar pokazati; kje pa so primeri umetnoobrtne bogate zgodnje baročne in za naš domaći milje važne biedermeierske dobe? Kje je osaj par značilnih primerov gotskega in renesanskega pohištva? Kje je n. pr. celotna serija, ki bi slikala oblikovni razvoj cerkvenega posodja od srednjega veka do danes? Kako zanimiva bi bila dalje sistematično urejena izbrana zbirka stare in nove keramike. Sistematično bi bilo treba osvetliti razvoj takih umetnoobrnih predmetov, ki so nerazdružno zvezani z vsakdanjim človeškim življenjem, kakor je jedilna posoda in orodje, ključ in ključavnica, luč, časoslov (ura), kelih, monštranca itd. Končno pa bi bilo v vzgojne strani stremiti za tem, da se razstavijo tudi zgledni izdelki sodobne umetne obrti. — O tesnobi prostora, o nepregledni razorstitvi predmetov pa je sploh odveč govoriti, ker se z enim obiskom lahko vsakdo prepriča o nezadostnosti imenovanih prostorov celo za sedanjo zbirko, ki jo v večini smereh morem nazvati komaj skromen začetek. Za mesto s srednjo tehnično šolo in tehnično fakulteto ter za narod, ki želi globlje spoznati samega sebe, sta umetnoobrti in etnografski muzej, ki bi morala ostati v ozkem kontaktu in se vzajemno dopolnjevati, ena prvih potreb.

Vitrina s starimi mašnimi plašči
Zgoraj usnjate antependij in usnjate blazine za mašne knjige.

Zbirka ur ter kovaških in ključavničarskih izdelkov
v umetnoobrnem oddelku našega ljubljanskega Narodnega muzeja.

Desno: **Cehovske skrinjice in druge starine** iz dobe nekdanjih ljubljanskih cehovskih organizacij.

Spodaj: **Iz zbirke cerkvenih umetnoobrnih izdelkov**, ki so zaradi pomanjkanja prostora nameščeni po hodnikih našega muzeja.

Tipična ribiška vas na Islandiji.

Islandska kmetiška naselbina.

Najsevernejši kulturni narod

sveta so Islandci. Čeprav štejejo komaj kakih 100.000 duš, so vendar živi samostojen narod z izrazito narodno individualnostjo, kulturo, politično samostojnostjo, narodno zavestjo itd. Otok Islandija (v severnem delu Atlantskega oceana) je gorat, reven na drevju, z mnogimi toplimi vreli, vulkani, močvirji in meri 103.000 km², od katerih je pa obljudenih le dobrih 43.000 km². Preživljajo se Islandci največ z ovčarstvom in ribištvo. Obljudili so otok v 9. in 10. stoletju norveški Normani, leta 1380. je prišel pod Dance, a od 1. decembra 1918 je samostojno kraljestvo, ki ga veže z Dansko le še oseba kralja in nekaj drugih ustanov. — Mlado in majhno kraljestvo ima svoj parlament, ki ga volijo vsaki dve leti in šteje 36 poslancev. Glavno mesto je Reykjavik, kjer imajo celo lastno islandsko univerzo, čeprav jo poseča komaj po 50 dijakov (Slovencev nas je skoro dva milijona, a nam še odrekajo pravico do lastne univerze, ki ima vedno nad 1000 dijakov). V veliko srečo jim je to, ker jim ni treba vzdrževati nobene armade, za

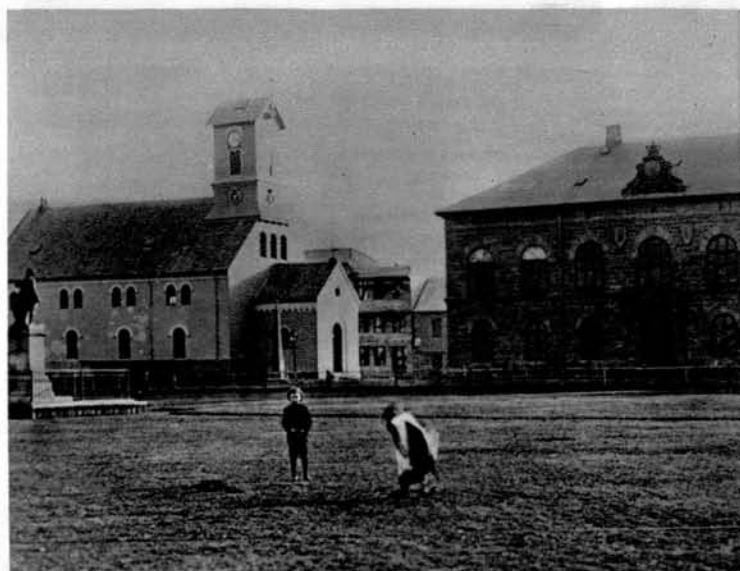
red in mir v kraljestvu skrbi okroglo 20 stražnikov. Tudi železnic ni na otoku nobenih, pač pa ima skoro vsaka hiša telefon in nikjer na svetu se ne telefonira toliko, kot tu. Če prispe parnik, telefonira veletrgovec iz svoje pisarne na vse svoje odjemalce, sporoči ceno in ponudi blago. Tudi avtomobilni promet je jako razvit. — Islandci govorijo svoj staronordijski jezik, ki je soroden ostalim germanskim jezikom. V njem so razvili prav lepo lastno književnost. Največji njih sedaj živeči književnik je Bjarnie Jonsson fra Vogli. (Opozarjamo ob tej priliki na zanimivo delo dr. Andr. Mohra »Was ich in Island sah«, ki je izšlo v založništvu O. Uhlmann v Berlinu in ki popisuje današnjo Islandsko.)

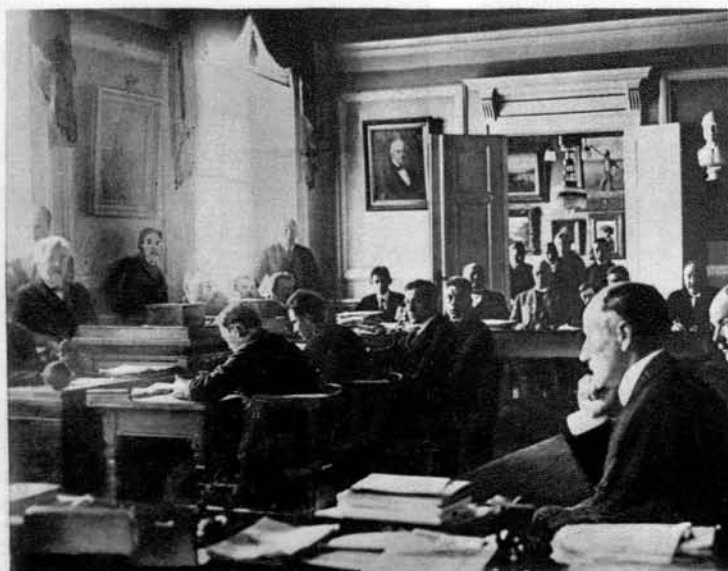
Na levi:

Isafjord

v severozapadni Islandiji, važno ribiško pristanišče na ozkem polotoku sredi velikega fjorda.

Stolna cerkev in univerza v Reykjaviku
glavnem mestu Islandije.

Seja Islandskega parlamenta (Althing)
ki zboruje v univerzitetnem poslopiju.

Križem Slovenije

Zanimiv spomin iz vojne dobe

Dne 15. januarja 1917 se je zrušil na železniški tir med Zagorjem in Trbovljami del hriba, ki je pokopal del brzovlaka. Bilo je mnogo mrtvih in promet je bil za nekaj dni ustavljen. Tedaj se o tem ni smelo poročati, še manj pa slikati.

Stara okoliška šola v Celju, ki jo je pred kratkim kupila Delavska zbornica za Slovenijo, da dobe v njej streho razne delavske organizacije in institucije.

Z zlate poroke Jožeta in Helene Kaplja

iz Vira pri Domžalah, ki sta jo obhajala pred kratkim, oba še zdrava in trdna.

Skupina Slovencev v šoli za rezervne oficirje

v Sarajevu; večino mlajšega slov. izobraženstva veže na to šolo mnogo prijetnih in neprijetnih spominov.

Frančiška Rojš

teta umrlega župnika Menkarta pri Veliki Nedelji, ki v svojem 90. letu še z lahkoto vdene šivanko.

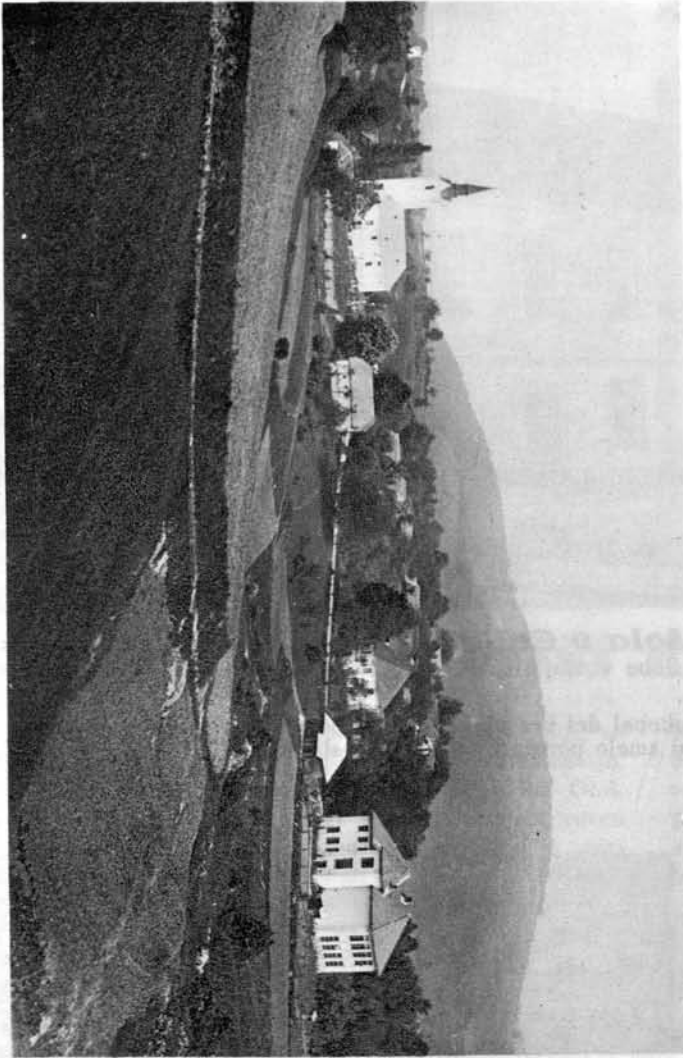

Orlovski odsek v Slovenjgradcu

eden najmlajših v Sloveniji, ki je pa pod vodstvom predsednika Vostnerja hitro premagal vse začetne težave ter jako lepo napreduje.

Slike k zemljevidu slovenskega ozemlja

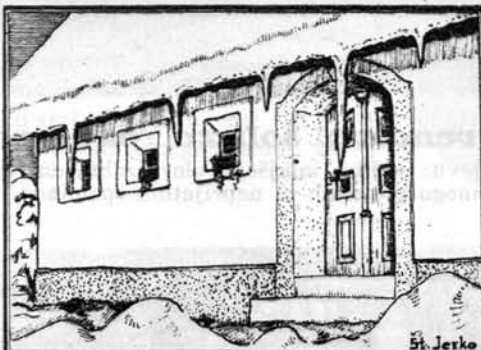
Vas, občina in župnija **Adlešiči** (okraj Črnomelj).

Aljažev stolp vrh Triglava (2863 m); Julijske Alpe.

Dremenski prerok.

(Uganka št. 8.)

1. nagrada: Beg, NAŠE GOBE (vezano);
2. nagrada: Reinmichl, SKRIVNOST
NAJDENKE (broširano).

Slike k zemljevidu slovenskega ozemlja.

Pod tem naslovom pričenjamo z današnjo številko lanske jesen napovedano priobčevanje vseh slovenskih krajev po abecednem redu, kakor so zaznamovani v Svetličevem »Kazalu krajev«. Na naša dva poziva smo dobili izredno mnogo prispevkov, toda od črke A še skoro nobenih. tako da na **redno** priobčevanje trenutno še ne moremo misliti. Objavljali bomo zato to serijo zaenkrat šele od časa do časa, vse bodo pa v obliki, v kakršni sta zgorajšnji dve, tako da je ljubiteljem pokrajinskih slik dana možnost, da jih izrezujejo in sestavijo iz njih enoten album. Ob tej priliki ponovno prosimo za pomoč vso našo javnost, zaenkrat zlasti za kraje z začetno črko A; opozarjamo pa občinstvo na to, da moremo rabiti le **fotografije**, ne pa tiskanih slik.

Elegantne, moderne platnice
za „Ilustriranega Slovenca“

Cena platnicam je 30 Din,
z vezavo vred pa 40 Din.

je založila Rnjigoveznica R. T. D. v Ljubljani.